

dere suis viribus ad diligendum sine fundamento alicujus conjunctionis, vel dependentiæ naturalis, et e contrario ubi fundamentum unitatis est diversi ordinis, etiam amor est diversus, sicut in simili tradit de Virtutibus politicis Aristoteles, 3 Polit., cap. 3.

21. *Ad secundam probationem in eodem num. 1.* — Ad secundam probationem satis responsum ac declaratum est, quomodo eadem bonitas, sub diversis rationibus concepta, esse possit motivum multiplex et sufficiens ad distinguendum amorem infusum a naturali. Nam ipsa bonitas Dei secundum se spectata, licet sit altior et excellentior quam omnis natura creata, non est absolute supernaturalis. Quia comparata ad Deum est illi connaturalis; comparata vero ad hominem in ratione objecti diligibilis, est naturalis homini, ut habenti naturalem quamdam connexionem cum Deo, vel propter quamdam similitudinem ad illam, quia naturaliter est ad imaginem et similitudinem Dei, vel multo magis propter essentialem dependentiam a Deo. Ideoque bonitas Dei sic spectata censetur contenta intra ordinem naturæ, et esse objectum naturaliter diligibile; ut vero est communicabilis homini, aliis modis superantibus ordinem naturæ, est supernaturalis quoad connexionem cum natura creata, et consequenter est etiam objectum excedens inclinationem et vires naturæ. Et ideo fieri non potest ut amor naturalis sit æqualis in adhæsione ad Deum secundum apprehensionem cum supernaturali, ut etiam ex his quæ capite 6 adduximus satis comprobatur. Et hinc etiam oriuntur effectus qui a posteriori ostendunt horum amorum diversitatem. Nam amor charitatis virtute complectitur observantiam omnium præceptorum, non tantum naturalium, sed etiam supernaturalium, quod non habet naturalis amor Dei, solum enim extenditur ad observandam Dei voluntatem, quatenus per rationem naturalem manifestatur. Item amor infusus fortior multo est ad resistendum tentationibus quam naturalis, licet interdum esse possit tam acerba tentatio, ut cum solo communi auxilio gratiæ non possit quis in amore perseverare sine majori auxilio, juxta ea quæ de victoria tentationum libro 4 diximus, quæ in præsentibus, servata proportione, applicanda sunt. Denique amor Dei ex charitate de se ad perfectiorem usum virtutum, et ad plura propter Deum operandum inclinatur, quam naturalis amor Dei, ut ex discursu Pauli 1 Corinth. 13 colligitur. Quæ omnia proveniunt ex illa altiori

consideratione bonitatis Dei, sub qua charitatem excitat et specificat.

22. *Instantia. — Dissolvitur.* — Sed instant aliqui, quia homines simplices et rudes nesciunt has rationes discernere in bonitate Dei, et nihilominus illum diligunt ex perfecto amore charitatis, etiamsi bonitatem ejus vel simpliciter et absolute considerent, vel etiamsi sub ratione creatoris vel omnipotentis, aut alia simili naturali ratione illum contemplantur. Respondetur: si hi rudes et simplices ex pura ratione procedant, sine dubio non diligunt Deum sicut oportet, etiamsi per benevolentiam et propter ipsum, eum diligere videantur. Si autem procedant ex fide, quamvis nesciant illas rationes nostro speculativo modo distinguere, nihilominus in usu ipso et exercitio apprehendunt Deum, ut bonum quoddam excellentioris ordinis, et hoc satis est ut per gratiam ad supernaturalem amorem eleventur. Simile enim argumentum fieri potest de fide et modo credendi sicut oportet, quia simplices non discernunt quomodo nitantur primæ veritati in credendo, et nihilominus vere credunt sicut oportet, confuso et simplici modo apprehendendo hanc doctrinam ut divinam et a Deo traditam, et illi simpliciter propter Deum assentiendo. Et fere in omnibus operibus infusarum virtutum est hæc doctrina necessaria.

23. *Satisfit tertiæ probationi in eodem num. 1.* — Ad tertiam probationem, ex ficto illo casu de vidente Deum, et non habente supernaturale auxilium ad amandum, habente tamen paratum generalem concursum, respondeo in eo casu hominem illum dilecturum esse Deum super omnia, non tamen amore charitatis, sed naturali. Unde si homo ille simul cum visione Dei haberet naturalem scientiam et cognitionem Dei sufficientem ad amandum ipsum super omnia, ille homo non haberet duos actus amoris Dei, sed unum, fortasse accidentaliter magis perfectum, quia forte ratione visionis voluntas operaretur toto conatu et intentione, facilius quam sine illa. Vel saltem amor ille qui, seclusa visione, non esset necessarius quoad exercitium, ratione visionis necessario exerceretur, nunquam tamen ascenderet ad nobiliorem speciem ex defectu virium potentiæ naturalis. Et ob eandem causam, etiamsi homo ille non haberet aliam cognitionem Dei præter visionem, etiam amaret Deum toto conatu naturali, eundem tamen actum amoris eliceret, quia solum amaret Deum ut bonum quoddam connaturale sibi, a quo scilicet sua natura essentialiter manat et pendet.

Quia licet sic intuens Deum, in illo videat excellentiam illius bonitatis, ut tribus personis communicatam, vel fortasse etiam ut communicabilem hominibus per gratiam altioribus modis quam per naturam; nihilominus non diligit eum in illo casu sub illa excellenti ratione, sed tantummodo suæ naturæ accomodato, et ipsamet excellentiam illius bonitatis quasi naturaliter amaret, quatenus est unum cum ipso Deo, a quo hominis natura essentialiter pendet, quia non potest facultas voluntatis per se altius elevari, ut declaratum est. Altera difficultas in fine argumentorum proposita, in capite sequenti tractabitur.

CAPUT XV.

UTRUM AD AMANDUM DEUM AUCTOREM GRATIÆ AMORE ETIAM IMPERFECTO, SIT PER SE NECESSARIUM GRATIÆ SUPERNATURALIS AUXILIUM?

1. *Primum dubium. — Resolutio — Deus auctor gratiæ potest naturali amore diligi.* — Duo dubia in hoc titulo insinuantur. Unum est, utrum Deus, ut auctor gratiæ, vel, quod perinde est, ut objectum beatificum, possit amari aliquo amore naturali sine speciali auxilio gratiæ? Et de hoc nihil novi superest dicendum, ideoque propter dubium in hoc sensu propositum, caput hoc non institueremus. Ita enim illud definiendum est, sicut in capite 5 de actu fidei traditum est, nimirum, posse voluntatem nostram aliquo amore naturali ferri in Deum trinum et unum, auctorem gratiæ, etc. Probatur, quia omnes illi qui habent notitiam aliquam et credulitatem aliquorum supernaturalium mysteriorum nostræ fidei, ad Deum pertinentium, quamvis Catholicam et infusam fidem non habeant, possunt aliquo modo diligere Deum ita sibi propositum, verbi gratia, trinum et unum, glorificatorem et sanctificatorem hominum, ut notum est in hæreticis, et ex parte in Judæis, quatenus aliqua supernaturalia credunt. At isti, sicut non credunt fide supernaturali, ita nec diligunt amore supernaturali, seu charitatis, neque perfecto, neque imperfecto; sive hoc sit, quia ex natura sua amor charitatis necessario supponat fidem infusam, sive quia saltem ex lege Dei nemini datur auxilium supernaturale ad amandum, nisi prius credat, sicut oportet, quæ amanda sunt, ut significavit Concilium Trident., sess. 6, cap. 6. Altero enim ex his modis necessario supponi debet fides ante amorem supernaturalem voluntatis, ut latius

probandum est in materia de fide, ubi hæc ratione inter alias ostendemus fidei actum esse adultis ad salutem necessarium. Ergo cum hæretici et Judæi fidem infusam non habeant, ille amor non potest in eis esse charitatis, sed erit vel naturalis concupiscentiæ, vel etiam si sit benevolentia, erit ex sola complacentia naturali in tali objecto. Unde juxta doctrinam traditam talis amor non erit ex motivo supernaturali; sed solum, circa illud bonum, quod in Deo sic proposito supernaturale apparet, ex naturali propensione ad Deum, ut est auctor naturæ, a quo ipsemet necessario pendet, materialiter versabitur, ut in sequenti puncto magis explicabitur; nam in hoc nihil novi addendum occurrit.

2. *Secundum dubium in titulo capituli intentum. — Alia quæstio de supernaturalitate talis actus supponitur.* — Aliud ergo punctum et proprie intentum est, an ad omnem amorem Dei ex proprio motivo charitatis, id est, propter bonitatem Dei, ut objectum beatificum, necessaria sit gratia, etiamsi amor ille in suo ordine imperfectus sit. Quod pendet ex alia quæstione, scilicet, an ille amor in sua entitate naturalis vel supernaturalis sit. Nam profecto, si est naturalis, non solum haberi poterit sine auxilio supernaturalis ordinis, veram etiam aliquando sine quolibet speciali auxilio gratiæ. Quia imperfectus amor esse potest cum peccato, non solum habituali, sed etiam actuali, sicut possunt esse simul absolutum velle, et conditionatum nolle ejusdem objecti, id est, Volo, et Nollem; nam sic homo, cum peccat, absolute vult id in quo scit offendere Deum, doletque quod illi actui conjuncta sit aversio a Deo. In tali ergo amore non est magna illa difficultas extrinseca, quæ provenire solet ex victoria tentationum, et ex absoluto proposito non offendendi Deum, vel placendi illi in omnibus; ergo ex hæc parte non est necessaria gratia specialis ordinis naturalis ad illum actum. Unde si aliunde actus ille in sua entitate naturalis sit, non erit ad illud necessarium auxilium supernaturalis ordinis; ergo nullum auxilium gratiæ erit simpliciter necessarium ad talem actum. Tota ergo quæstio ad entitatem actus revocatur, sitne supernaturalis ordinis, vel naturalis.

3. *Pars negans illum actum esse supernaturalem. — Probatur primo. — Secundo. — Tercio.* — Quod ergo amor ille supernaturalis non sit, probari potest primo, quia ille amor non est sicut oportet ad justitiam obtinendam; ergo ad illum non est per se ac intrinsece neces-

saria gratia; ergo non est super omnia, nec ex toto corde, et tota anima. Consequentia vero prima probatur, quia Concilia solum requirunt illud genus gratiæ ad amandum, quando amor est sicut oportet; altera item illatio nota est, quia ille modus necessitatis gratiæ solum invenitur in actibus supernaturalibus in substantia et entitate sua, ut supra probatum est. Secundo, argumentari possumus, quia ille amor potest esse in peccatore, ut probatum est, etiam de peccante actu; est autem id multo certius de peccatore in habitu; ergo talis amor non est in specie sua amor charitatis, quia in peccatore nulla est charitas infusa, nec perfecta, nec imperfecta, sicut in hæretico nulla est fides infusa, nec perfecta, nec imperfecta; ergo ille amor in se non est supernaturalis, nec infusus. Quia nulla est virtus infusa ad quam pertineat; non enim ad spem, cum sit amor benevolentiae, ut supponitur, nec ad charitatem, ut probatum est; nulla est autem alia virtus infusa quæ Deum ipsum diligendo attingat. Tertium argumentum sit, quia fidelis peccator non aliter diligit Deum hoc imperfecto amore, quam hæreticus possit illum diligere; sed in hæretico ille actus non est supernaturalis, nec charitatis: ergo nec in fidei. Et hanc sententiam aliqui moderni veram esse existimant.

4. *Assertio vera affirmans.* — *Probatur primo ex Scriptura.* — Nihilominus dicendum imprimis censeo omnem amorem Dei, ut objecti beatifici, id est, propter bonitatem in illo sic concepto spectatam, esse amorem per se infusum, et in sua specie et substantia supernaturalem, ac proinde esse actum charitatis. Hanc assertionem optime confirmat Bellarm., lib. 6 de Grat. et liber. arbitr., cap. 7, et eandem supponit lib. de Pœnitent., cap. 14, ad 5 et 6 objectionem. Et similiter Vega, lib. 6 in Trident., cap. 28, aperte supponit posse esse dilectionem supernaturalem, quæ non fiat nisi per illuminationem et inspirationem Spiritus Sancti, et non sit super omnia. Est denique assertio consentanea Scripturis, easque exponenti Augustino, et Conciliis quæ illius doctrinam mutuata sunt. Augustinus, lib. de Gratia et liber. arbitr., cap. 17, loquens de Petro, quando in nocte cœnæ dixit: *Si oportuerit me mori tecum, non te negabo*, dicit habuisse tunc parvam charitatem, id est, imperfectum amorem, quem proinde negat potuisse haberi sine gratia. Ubi licet dubitari possit quo sensu appellaverit parvam charitatem Petri, an, scilicet, quia tunc non erat super omnia, vel quia

erat remissa, ac proinde non satis firma et constans, nihilominus satis significat quemcumque talem amorem, etiam minimum, esse ex charitate, et infusum a Spiritu Sancto. Unde in cap. 18, ponderans verba Joann. 1 canonic., cap. 4: *Diligamus invicem, quia charitas ex Deo est: Sine fructu, ait, admoneretur (utique homo) perfecte diligere, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret, unde quod jubebatur impleveret.* Sentiens omnem inchoationem dilectionis Christianæ esse donum Dei. Quod clare etiam docuit libro secundo contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 9, ubi dicit initium charitatis esse ex gratia; et licet per initium possit intelligi quodlibet opus honestum propter Deum factum, quo homo incipit ad charitatem disponi, a fortiori inde potest sumi argumentum, quia inter illa opera potest quilibet actus charitatis, licet imperfectus, computari; specialiter vero loquitur Augustinus de initio charitatis, de qua dixit Joannes: *Charitas ex Deo est. Nec initium (ait) ex vobis et perfectio ejus ex Deo, sed si charitas ex Deo, tota nobis ex Deo est.* Et consequenter probat quodcumque charitatis initium esse ex præveniente gratia; omnis autem amor Dei, ut finis supernaturalis, licet sit imperfectus, revera est quoddam charitatis initium. Unde sicut Augustinus induxit illa verba Joannis ad hanc veritatem confirmandam, ita possunt induci reliqua, quæ dicunt charitatem infundi nobis a Deo, quia non tantum de perfecta, sed de tota charitate intelligenda sunt.

5. *Probatur secundo ex Concilio Arausicano.* — Secundo, potest simile argumentum sumi ex Concilio Arausicano, cap. 25, dicente: *Neminem posse operari sine gratia, propter Deum, quod bonum est, utique ut finem supernaturalem.* Nam omnis amor benevolentiae Dei, licet imperfectus, est bonus et propter Deum, nam in ipso sistit, et propter bonitatem ejus illum amat. Idem confirmatur ex eodem Concilio dicente ibidem: *Prorsus donum Dei est diligere Deum;* ergo omnis dilectio Dei, ut finis supernaturalis, est donum gratiæ. Præterea omnis talis dilectio est opus pietatis, et de se ac ex genere suo fructifera est ad salutem. Unde si sit in homine grato, per seipsam est meritoria, et de condigno vitæ æternæ, quod esse non potest sine actuali influxu gratiæ, juxta mentem Concilii Trident., sess. 6, c. 16. Si vero sit in homine peccatore, aliquo modo disponit illum, saltem remote, ad justitiam, multo melius quam opera moralia. Dictum est

autem supra ex doctrina Patrum, ad omne opus pietatis, et conferens ad salutem æternam, qua tale est, omnino ac per se gratiam esse necessariam: ergo.

5. *Probatur tertio ratione.* — Ratio denique est, quia talis actus est ex motivo supernaturali, et hoc satis est ut sit supernaturalis, etiam si in illo ordine maximam perfectionem non habeat. Quia non est necesse ut omnes actus alicujus ordinis sint in eo summe perfecti, ut per se notum videtur, et ex cæteris virtutibus et earum actibus ostendi potest; quia non solum voluntas efficax temperate comedendi, sed etiam bonus affectus simplex ad honestatem temperantiæ, et desiderium, licet imperfectum et inefficax, temperate vivendi, est ex virtute temperantiæ, quia participat honestatem ejusdem speciei, licet imperfecto modo. Idem ergo cum proportionem est in affectibus charitatis; omnes enim ad eundem ordinem amoris pertinent, et sunt veluti scintillæ ejusdem ignis, licet nondum perfectum ignem accendant.

7. *Resolutio secundi dubii in num. 2 positi.* — *Auxilium gratiæ ad hujus actus entitatem per se est necessarium.* — Atque hinc colligitur ad quemcumque actum hujus amoris, licet imperfectum, esse necessarium gratiæ auxilium, non solum per accidens, propter difficultates corporis, vel concupiscentiæ, vel aliarum tentationum, sed per se, propter entitatem actus. Probatur ex proxime dictis, quia isti actus sunt ejusdem ordinis cum perfecto amore charitatis; ergo in sua entitate et substantia sunt supernaturales; ergo liberum arbitrium natura sua est impotens ad illos efficiendos, etiamsi nulla alia difficultas occurrat; ergo per se indiget auxilio gratiæ, ut illos possit efficere. Item ad opus pietatis, quod ex se et ex vi sui objecti tale est, et ad gratiam aliquo modo disponit, per se et intrinsece est necessarium gratiæ auxilium, ut fieri possit; talis autem est ille actus; nam per se et natura sua tendit in Deum finem supernaturalem, et in illo genere honestatem habet; ergo. Major declaratur ex supra dictis, quia dupliciter potest opus esse pietatis, et conducere ad vitam æternam. Primo, non ex se, sed ex sola relatione, seu imperio alterius actus superioris ordinis, quomodo operâ virtutum acquisitarum possunt pie fieri, et sic conferre ad vitam æternam, licet ex se et nude sumpta opera propriæ pietatis non sint, ut supra libro 1 est explicatum, et ad hæc opera per se spectata non est necessarium per se auxilium gratiæ, sed solum ob difficultates occurrentes. Quando

autem pie fiunt, est per se necessarium superius auxilium ad actum imperantem, a quo habet actus imperatus, ut actus pietatis sit. Alio modo potest esse actus pietatis ex se et ex vi sui objecti et entitatis, et qui talis est, eo ipso per se requirit supernaturale auxilium, quia non habet quod sit opus pietatis ex imperio alterius actus, sed per se et solitarie factus talis est, et ideo nunquam fieri potest sine auxilio; hoc ergo modo est necessaria gratia ad amorem etiam imperfectum, si ex motivo supernaturali fiat.

8. *Differentia inter amorem super omnia, et quemcumque alium ejusdem ordinis non super omnia.* — Potest autem in hoc constitui differentia inter amorem charitatis super omnia, et quemcumque alium amorem non super omnia ejusdem ordinis, quod amor super omnia non habetur sine Spiritu Sancto inhabitante per gratiam habitualement, alius vero quilibet haberi potest sine gratia habituali per motionem Spiritus Sancti. Quæ tamen differentia sano modo intelligenda est. Nam si loquamur de gratia efficiente, seu eliciente amorem, sicut illa non est simpliciter necessaria ad eliciendum amorem imperfectum, seu non super omnia, ita etiam non est simpliciter necessaria per modum principii ad eliciendum amorem super omnia. Nam cum primum incipit homo diligere Deum super omnia, ut a peccato exeat, amor ille primus non elicitur ab habitu, ut indicatur a Concilio Trident., sess. 6, cap. 6, et infra probabimus. Et e converso, sicut post comparatum infusum habitum dilectio super omnia ab illo elicitur, ita etiam affectus alii minus perfecti, dummodo ejusdem ordinis sint, per eundem habitum fiunt, quia sub eadem ratione objecti fiunt, comprehendunturque sub tota latitudine illius, et ita etiam connaturali modo fiunt. Differentia ergo solum est, quod amor super omnia semper requirit gratiam habitualement, vel antecedentem, vel saltem consequentem ordine naturæ, simul autem tempore, quia amor super omnia est ultima dispositio ad habitum charitatis, ut infra dicemus; at vero amor imperfectus potest etiam tempore præcedere habitum charitatis et gratiæ; imo frequentius ita contingit.

9. *Ad primum fundamentum in num. 3.* — *Ad secundum ibid.* — *Ad tertium in eodem n. 3.* — Ad primum ergo fundamentum positum in particula, *sicut oportet*, quam addunt Concilia, respondetur hunc etiam amorem esse sicut oportet, non quidem ad obtinendam statim

perfectam justificationem et remissionem peccatorum, sed ad inchoandam aliquo modo justificationem, disponendo remote ad illam, vel aliquod majus auxilium impetrando, et hoc satis esse ut actus gratiæ et supernaturalis sit. Imo Vega supra existimat Concilium abstinuisse a verbo, *super omnia*, ut omnem dilectionem infusam comprehenderet. Adde Concilium Arausicanum, c. 7, latius posuisse illam particulam, *ut expedit*, utique ad faciendum aliquid quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, et cap. 25 duas apposuisse, scilicet, *diligere sicut oportet, et operari propter Deum*, et prius dixerat, *prorsus Dei donum esse diligere Deum*. Complectitur ergo omnem amorem Dei ut finis supernaturalis, nam omnis ille de se aliquo modo confert ad salutem. Ad secundum, jam dictum est posse peccatorem hunc imperfectum amorem Dei ex auxilio et motione Spiritus Sancti concipere, neque est inconveniens, imo consentaneum providentiæ divinæ gratiæ, ut interdum peccator inflammetur ad hos affectus, ut paulatim ab imperfecto ad perfectum procedat. Neque propterea dicendum est peccatorem posse charitatem habere, quia charitas absolute dicta, vel significat habitum, vel absolutam conversionem animæ in Deum gratiæ auctorem per amorem perfectum. Potest autem dici peccator habere interdum quamdam inchoationem vel initium charitatis per Spiritus Sancti motionem, ut Augustinus loquitur. Ad tertium respondetur negando assumptum: nam is qui fidem infusam habet, potest interdum, non ab illa, sed ab aliqua cogitatione naturali, vel humana fide excitari ad aliquem Dei amorem, et tunc non aliter amabit Deum quam hæreticus, vel alius infidelis habens similem de Deo cogitationem; et nihilominus, si fide sua utatur, et per illam excitetur ad cogitandum altiori modo de bonitate, tunc etiamsi prodeat in actum imperfecti amoris, amabit altiori et nobiliori modo quam infidelis, ut satis explicatum est.

CAPUT XVI.

UTRUM AD ALIQUOS ACTUS MORALIUM VIRTUTUM SIT PER SE NECESSARIA GRATIA, EO QUOD IN SPECIE SUA SUPERNATURALES SINT?

1. Statui in hoc tractatu omnia, quæ ad divinam gratiam nobis inhærentem spectant, complecti; tum quia omnia sub illius objecto comprehenduntur, ideoque nec exacte cognoscitur neque exhauritur si aliqua omittantur;

tum quia, cum hæc omnia sint inter se connexa, et ex eisdem principiis pendeant, vel non satis explicari possunt, cum disputatione se junguntur, vel eadem sæpius repetere necessarium est. Ob hanc ergo causam, totam generalem doctrinam de habitibus et virtutibus infusis in discursu hujus operis tradere decrevi, et quia habitus per actus cognoscuntur, ideo sicut de necessitate gratiæ ad actus theologicos hactenus diximus, consequenter dicendum sequitur de ejusdem gratiæ ad morales actus necessitate. Quamvis enim in primo libro de actibus acquisitis satis dictum sit, hic videndum est an, in materiis moralibus earumdem virtutum, exerceantur a justis vel fidelibus aliqui actus per se infusi et supernaturales, ad quos sit necessaria gratia, non tantum ex accidenti, propter impedimenta lapsæ naturæ, sed per se propter naturam et speciem talium actuum.

2. *Ratio dubitandi ostenditur primo.* — *Secundo.* — *Tertio.* — Ratio ergo dubitandi esse potest, quia materia horum actuum et honestas illorum mere naturalis est; ergo etiam ipsi actus sunt naturales; ergo non est per se necessaria gratia ad illos, et ad singulos illorum. Probatur prior illatio, in qua est difficultas, quia non potest circa eandem materiam excogitari species actus nobilioris rationis et ordinis, ad quam totam per se sit necessaria gratia, quia illa species deberet sumi ex aliquo objecto supernaturali, ibi autem nullum est. Secundo argumentor, quia si esset necessaria gratia ad hos actus, maxime ut fiant meritorie, et propter supernaturalem finem; sed ad hoc non est necessaria specialis gratia, præter eam quæ ad fidem et charitatem datur; ergo propter ipsos actus non est per se necessaria. Probatur minor, quia supposita gratia sanctificante personam, per fidem charitate operantem referuntur hi actus ad finem supernaturalem, et ita fiunt meritorie: ergo non est necessaria propria gratia propter speciem seu entitatem talium actuum. Tertio, Concilium Tridentinum, sess. 6, canon. 3, specialiter de actu fidei, spei, charitatis, poenitentiae, definit ad illos esse necessariam gratiam; ergo quamvis de aliis non neget, tacendo significat illam necessitatem non ultra extendi, vel certe nos non tenemur aliam admittere: illa enim gratia quæ ad illos actus datur, est sufficiens ad justitiam, et consequenter ad salutem; ergo non est necessæ gratiæ necessitatem, quæ sit per se et ex natura ipsorum actuum, ad alios extendere.

3. *Ostenditur quarto.* — *Quinto.* — Quarto ac præcipue argumentor, quia prudentia, quæ dicitur de agendis in materiis moralibus, non elicit supernaturale judicium, sed naturale; ergo electio moralis illi respondens naturalis est; quia prudentia est regula et auriga virtutum moralium, et ideo ejusdem ordinis sunt; ergo non est necessaria per se gratia ad tales actus, cum naturales sint. Primum antecedit patet, quia judicium prudentiæ est practicum, et in particulari fertur perspectis omnibus circumstantiis, unde semper pendet ex humanis conjecturis: quapropter licet sæpe fundetur in aliquo principio universali supernaturali, nihilominus semper applicatur ad opus media propositione aliqua naturaliter cognita, ut, verbi gratia, quod hic et nunc occurrat materia talis virtutis; ergo semper judicium prudentiæ erit naturale, quia sequitur debiliorem partem, sicut judicium logicum naturale est, licet ex præmissa de fide cum alia naturaliter cognita eliciatur. Ultimo confirmatur, quia si darentur tales actus supernaturales virtutum moralium, possent esse in homine existente in peccato mortali, quia status peccati non impedit quominus aliquis possit in materia morali recte operari secundum omnem honestatem quæ in materia illa reperitur; consequens autem videtur falsum, alias omnes virtutes morales infusæ essent in peccatore, quia ubi est actus potest esse habitus: hac enim ratione manent in peccatore fides et spes: consequens autem non admittitur; ergo.

4. *Negatiæ partis auctores.* — De hoc puncto pauca invenio a Theologis in propriis terminis dicta, quia non de actibus, sed de habitibus virtutum moralium quæstionem movent, an sint aliqui per se infusi, necne? Qui autem negant virtutes morales per se infusas, consequenter negare coguntur actus talium virtutum per se etiam infusos, seu supernaturales, quia si homo posset elicere morales actus in substantia supernaturales, non negaremus illi habitus ejusdem ordinis, quibus fieret intrinsece potens ad tales actus efficiendos; ergo e converso qui negarunt habitus, plane non cognoverunt tales actus. Atque ita possunt pro hac sententia allegari Henricus, Scotus, Durandus, Argentinus, Marsilius, Gabriel et Ocham, quos in quæstione de habitibus in sequenti libro referemus. Deinde etiam possunt pro hac sententia allegari qui negant theologales actus supernaturales quoad substantiam, quia multo altius et magis supra naturam est objectum

theologorum actuum quam moralium; ergo si theologales actus non sunt supernaturales, multo minus actus morales.

5. *Vera resolutio affirmativa.* — Nihilominus dicendum est in materiis virtutum moralium exerceri posse ab homine Christiano actus honestos supernaturales in sua substantia et specie, ita ut ad illos et singulos illorum sit necessaria gratia per se, non tantum propter impedimenta, vel difficultates extrinsecas, ac subinde non tantum in natura lapsa, sed etiam in integra illa necessitas inventa sit. Pro hac sententia allegari possunt omnes qui ponunt morales virtutes infusas per se, quos libro sequenti referemus. Verumtamen, quamvis consequentia evidens sit, nostra sententia, multi tamen Doctores, negantes theologicos actus supernaturales quoad substantiam, admittunt habitus theologicos per se infusos; ergo e contrario, ex eo quod virtutes morales per se infusas agnoscant, non sequitur agnovisse actus morales in substantia supernaturales, cum id non declarent. Et ita Gabr. in 3, distinct. 33, art. 3, dub. 2, et Ocham in 3, quæst. 12, art. 4, dub. 5, admiserunt virtutes morales per se infusas, licet actus supernaturales quoad substantiam, etiam theologales, negaverint. Et similiter Cajetanus, qui alias negat actum etiam charitatis quoad substantiam, admittit virtutes infusas morales 1. 2, quæst. 63, art. 3, quamvis, in probatione illius opinionis de habitibus, videatur, vel invitus, similes actus agnoscere, ut statim dicam. Ex modernis vero tenuit hanc sententiam Valentia, 2 part., disp. 5, quæst. 6, punct. 1. Et expressius Vasq., disput. 86, cap. 2. Estque aperta sententia D. Thomæ 1. 2, quæst. 63, art. 4, et quæst. 1 de Virtutibus in communi, art. 10, præsertim ad 8, 9 et 10.

6. *Prima ratio.* — Ratione potest hæc sententia probari, primo ex habitibus, quia dantur homini justo virtutes morales per se infusæ; ergo dantur propter actus supernaturales ordinis, qui non possunt esse tales ratione alienius modi accidentalis, quia nullus fingi potest propter quem eliciendum sit necessaria virtus per se infusa, ut manifeste probant omnia adducta cap. 4, quæ hic cum proportionem applicari possunt; ergo etiam dantur actus virtutum moralium ordinis supernaturalis secundum species suas. Consequentia, ut dixi, est evidens, et ibi est satis probata. Nihilominus tamen in præsentem non est ratio efficax, nisi ex suppositione, quia antecedens quod supponitur, hic non est tam certum,